

Samenvatting Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland, december 2011 (DTN27)

Datum
12 december 2011
Ons kenmerk
5717738/11

Dreigingsniveau

Het dreigingsniveau voor Nederland blijft 'beperkt'. Dit betekent dat de kans op een terroristische aanslag momenteel gering is, maar niet is uit te sluiten.

In de afgelopen maanden zijn enkele zaken voorgevallen die het dreigingsbeeld voor het Westen enigszins verlichten. Zo zijn, nadat in mei van dit jaar Osama bin Laden werd gedood, opnieuw enkele kopstukken van kern al Qa'ida en gelieerde organisaties gedood of gevangen genomen, wat de slagkracht van deze groepen verder aantast. Vooral de dood van Attiyah Abd al-Rahman in augustus (zie DTN26) en van de ideoloog Anwar al-Awlaki in september waren in dit verband van belang. Attiyah Abd al-Rahman werd gezien als de tweede man van kern al Qa'ida en een zeer belangrijk operationeel leider. Al-Awlaki, een Amerikaans-Jemenitische jihadist, inspireerde via zijn preken en geschriften op internet diverse jihadistische personen in het Westen.

Voor Nederland is gunstig dat in de afgelopen maanden, vergeleken met de periode daar voor, op relevante jihadistische websites minder berichten met dreigementen tegen Nederland en Nederlanders waren. Daaruit kan echter (nog) niet worden opgemaakt dat Nederland als doelwit minder prominent in beeld komt dan voorheen. Niet alleen het aantal vermeldingen, maar ook de inhoud daarvan en de invloed die de plaatser van het bericht heeft binnen de jihadistische gemeenschap wegen mee.

Er zijn ook ontwikkelingen die zorgwekkend zijn (gebleven). Jihadistische organisaties en netwerken blijven onverminderd actief op diverse strijdtonelen van de jihad. Nog steeds trekken, zij het in beperkte mate, personen uit Nederland en Nederlanders die elders wonen naar die strijdgebieden om zich te voegen bij jihadistische groepen. Het risico op terroristisch geweld vanuit deze jihadreizigers is nadrukkelijker aanwezig voor westerse belangen (waaronder die van Nederland) in die landen waar de strijd gevoerd wordt dan in Europa zelf. Voorts hebben verschillende terroristische groepen in die gebieden de intentie en capaciteit om ook in het Westen aanslagen te plegen. Verder werden in diverse Europese landen, evenals in de Verenigde Staten, personen aangehouden op de verdenking van het beramen van jihadistische activiteiten. Ook zijn de uitkomsten en gevolgen van de politieke ontwikkelingen in diverse landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten nog onduidelijk. "Al Qa'ida op het Arabisch Schiereiland" (AQAS), "Al Qa'ida in de Islamitische Maghreb" (AQIM), en mogelijk andere jihadistische groepen profiteren van de onrust en het gebrekkige staatsgezag in sommige (delen) van die landen. Zorgelijk zijn de signalen dat dit er soms toe leidt dat zij de beschikking krijgen over ruimere hoeveelheden wapens, munitie en bewegingsvrijheid.

Jihadistische netwerken in Nederland zijn al jaren beperkt in aantal, los georganiseerd, en hebben geen sterke leiders of duidelijke doelen. Bovendien is de weerstand van de Nederlandse bevolking tegen extremistisch en terroristisch geweld in Nederland hoog. Wel heeft de aanslag van Anders Breivik, in juli van dit jaar in Noorwegen, aangetoond dat waakzaamheid is geboden voor terroristisch geweld uit andere overwegingen dan jihadistische. Wat Nederland betreft is

dergelijk geweld wel voorstelbaar, maar zijn er geen concrete aanwijzingen voor de voorbereiding van aanslagen.

Datum

12 december 2011

Ons kenmerk

5717738/11

In andere Europese landen laten gebeurtenissen zien dat een verergerende economische crisis maatschappelijke instabiliteit kan veroorzaken en de kans op ideologisch geïnspireerd geweld kan doen toenemen. Ook worden sommige Europese landen geconfronteerd met geweldsdaden die worden toegeschreven aan extreemrechts. In Nederland zijn voor dergelijke dreigingen nog geen aanwijzingen, maar die zijn daarmee niet op voorhand uit te sluiten.

Internationale context jihadistische dreiging

Kern al Qa'ida leider al-Zawahiri, de opvolger van de gedode Osama Bin Laden, staat aan het hoofd van een verzwakte organisatie. Na de dood van Osama bin Laden en Attiyah Abd al-Rahman, waarover in vorige DTN's werd bericht, is in september opnieuw een belangrijke leider weggefallen: Younis al-Mauritani werd gearresteerd in Pakistan. Mede vanwege zijn belofte om de dood van Bin Laden te wreken staat al-Zawahiri onder druk om de operationele slagkracht van kern al Qa'ida te bewijzen. Kern al Qa'ida is daar tot nu toe niet in geslaagd. Ook de tiende gedenkdag van de aanslagen van 2001 ging zonder aanslag voorbij, terwijl op de compound van Bin Laden informatie werd gevonden die aangaf dat kern al Qa'ida er oorspronkelijk naar streefde om deze dag te markeren met een grote aanslag.

Met de dood van al-Awlaki, op 30 september, verliest de internationale jihadistische beweging, en AQAS in het bijzonder, een belangrijke inspirator. Toch is de verwachting dat al-Awlaki in jihadistische kringen zal blijven voortleven als 'martelaar' en dat zijn op het internet circulerende preken en geschriften, zeker op de korte termijn, een inspiratiebron zullen blijven voor (aspirant-)jihadisten, ook in het Westen. Met al-Awlaki kwam ook de Amerikaans-Pakistaanse Samir Khan om. Hij was een belangrijke promotor van AQAS en de drijvende kracht achter AQAS' online Engelstalige jihadistische magazine *Inspire*, dat zich vooral richt op jihadisten in het Westen. De verwachting is dat beide jihadisten met hun capaciteiten en uitstraling lastig te vervangen zullen zijn.

Waarschijnlijk zal de dood van al-Awlaki (en Samir Khan), gezien de rol die zij vervulden, geen gevolgen hebben voor de operationele slagkracht van AQAS. Ook is het leiderschap van de organisatie nog intact.

Ontwikkelingen voornaamste jihadistische strijdgebieden

De belangrijkste terroristische netwerken in Noord-Afrika (Al Qa'ida in de Islamitische Maghreb), het Midden-Oosten (de Islamitische Staat in Irak, ISI) en het Arabisch Schiereiland (Al Qa'ida op het Arabisch Schiereiland) zijn globaal gesproken niet van koers of tactiek veranderd. Wel kan een aantal relevante ontwikkelingen voor het dreigingsbeeld geconstateerd worden.

Kern al Qa'ida probeert aan te haken bij de opstanden in Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Zo propageert het daar (ook) een jihad van 'argumentatie en communicatie'. Daarbij roept kern al Qa'ida jihadistische netwerken op om aanslagen in moslimlanden te beperken tot aanslagen tegen 'corrupte heersers'. Ook probeert kern al Qa'ida bij de opstanden aan te haken met haar wens tot invoering van de sharia, namelijk door op te roepen om tijdens verkiezingen te

stemmen op partijen die de sharia willen invoeren. Vooralsnog krijgt deze oproep weinig weerklank.

Datum
12 december 2011
Ons kenmerk
5717738/11

De situatie in Libië is, vergeleken met andere landen in Noord-Afrika, het meest risicovol. Hier hebben strijders en leiders van de voormalige Libyan Islamic Fighting Group (LIFG) meegevochten in de Libische opstand. Hoewel zij nog voor de opstand publiekelijk afstand hebben genomen van het gedachtegoed van kern al Qa'ida, is het de vraag of dat in alle gevallen oprecht was. Deze oud-LIFG'ers hebben zich aangesloten bij de '*Libyan Islamic Movement for Change*' (LIMC). Sommige individuen sympathiseren met het jihadistisch gedachtegoed, en er zijn zorgen over mogelijke banden tussen individuen van de LIMC en AQIM. Daarnaast zorgen vooral de aanhoudende berichten dat AQIM beslag zou hebben gelegd op wapens, zoals luchtafweerraketten, en ander materieel voor veel ongerustheid in het Westen.

Dreiging tegen en in Europa

In de periode rondom de tiende gedenkdag van '9/11' zijn in diverse Europese landen (Verenigd Koninkrijk, Noorwegen, Zweden, Duitsland en Finland) aanhoudingen verricht om jihadistische aanslagen te voorkomen of ondersteuningsactiviteiten te stoppen. Hoewel deze aanhoudingen in hetzelfde tijdsbestek plaatsvonden, lijken er geen verbanden te bestaan tussen de aanhoudingen. Ook is er geen relatie met Nederland geconstateerd.

Bovengenoemde zaken illustreren de niet-aflatende pogingen van jihadisten om, met vindingrijkheid, het Westen te treffen. Hoewel de *aanhoudingen* in bovengenoemde zaken rondom de tiende gedenkdag van '9/11' plaatsvonden, is er geen informatie dat de *dreigingsinformatie* in deze complotten specifiek wees op die gedenkdag. Dreigingen rondom speciale (gedenk-)dagen zoals '9/11' worden echter vaak ernstiger ingeschat door autoriteiten en dit kan er bij hen dan toe leiden dat het zekere voor het onzekere wordt genomen. Of hiervan sprake is geweest is niet geheel duidelijk, maar er is in ieder geval proactief opgetreden, gebaseerd op alertheid en een kennelijk goede informatiepositie.

De aanslagen in Noorwegen (DTN26) van Anders Breivik, waarbij 77 mensen om het leven kwamen (zie DTN26), liet het terroristische gevaar zien vanuit andere dan jihadistische hoek. Sinds kort worden diverse (moord-)aanslagen die de afgelopen jaren in Duitsland hebben plaatsgevonden in verband gebracht met extreemrechts.

Dreiging tegen Nederland

Nederland blijft voor jihadisten een legitiem doelwit, maar heeft niet de status van 'voorkeursdoelwit', zoals de Verenigde Staten, Israël en het Verenigd Koninkrijk. Nederland geldt als bondgenoot in de gepercipieerde coalitie van 'kruisvaarders' tegen de islam, en als land waar moslims zouden worden gediscrimineerd en de islam frequent wordt beledigd. Ook de Nederlandse (civiel-)militaire betrokkenheid in islamitische landen en de Nederlandse politiemissie in Afghanistan dragen bij aan het hoge Nederlandse profiel. Er waren evenwel in de afgelopen maanden op relevante jihadistische websites minder berichten met dreigementen tegen Nederland of Nederlanders. De meest prominente was een herhaling van een dreigement tegen de PVV-leider. In algemene zin geldt dat dergelijke berichten vooral moeten worden gezien als een poging van jihadisten om angst aan te jagen bij hun vijanden, en om jihadistische medestanders te

mobiliseren. Er is ten aanzien van het hierboven genoemde dreigement geen informatie dat de plaatser daarvan kan leunen op een specifieke autoriteit of inspirerende invloed op andere jihadisten. Andere berichten over Nederland, zoals over sommige voorstellen van Nederlandse parlementariërs, waren feitelijk van aard en bevatten geen dreigementen. Uit voorgaande kan echter (nog) niet worden opgemaakt dat Nederland als doelwit minder prominent in beeld komt dan voorheen.

Datum
12 december 2011
Ons kenmerk
5717738/11

In de afgelopen maanden is er geen verandering opgetreden in het beeld van jihadistische netwerken in Nederland. Die netwerken zijn beperkt in aantal, los georganiseerd, en hebben geen sterke leiders of duidelijke doelen. Als er al de wens is om deel te nemen aan de jihad, dan richten individuen zich meer op buitenlandse jihadistische strijdgebieden dan op het voeren van een jihad in en tegen Nederland. Hoewel er in 2011 wel meer signalen zijn over jihadreizigers uit Nederland (soms Nederlanders woonachtig in het buitenland), is het lastig vast te stellen of het aantal jihadreizigers daadwerkelijk stijgt. Het gaat overigens, zeker in vergelijking met landen als het Verenigd Koninkrijk en Duitsland, nog steeds om een beperkt aantal personen. Wel lijken zij, door te leren van mislukte pogingen en zich beter voor te bereiden, vaker dan vroeger in staat hun reisdoel te bereiken. Onder deze reisdoelen scharen zich, sinds de opstanden aldaar, ook Noord-Afrikaanse landen en landen in het Midden-Oosten.

Gewelddadige radicalisering en polarisatie

Acties gericht tegen het Nederlandse asielbeleid zijn, in vergelijking met andere extreemlinkse acties, al langere tijd het meest prominent. Het betreft hier vooral bijeenkomsten en openbare uitingen zoals (lawaai-)demonstraties. Echter, er zijn ook incidenten met een extremistisch karakter zoals (kleinschalige) brandstichtingen. Asieextremisten kiezen daarbij al langere tijd voor afgeleide doelwitten, zoals bouwers van asiel- en uitzetcentra.

Het verdere verloop van de financieel-economische crisis kan de komende tijd van invloed zijn op vooral de links-extremistische hoek. In landen als Griekenland en Italië zijn door de schulden crisis maatschappelijke spanningen en gewelddadigheden waarneembaar, waarbij anarchisten een belangrijke rol spelen. Ook in Berlijn waren er dergelijke gewelddadigheden: in oktober 2011 werden vanuit links-extremistische hoek sabotageacties op het spoornet uitgevoerd, die werden ingegeven uit kritiek op de Duitse militaire presentie in Afghanistan en op het kapitalistische systeem. In Nederland is de (economische) situatie wezenlijk anders dan in Italië en Griekenland, en vinden vooralsnog alleen vreedzame protestacties plaats.

Weerstand

De weerstand van de Nederlandse bevolking tegen gewelddadig extremisme en terrorisme is onverminderd aanwezig.

Op Nederlandse internetfora, *blogs* en sociale media wordt nog steeds gereageerd op de aanslagen van Anders Breivik in Noorwegen. Het overgrote deel van de artikelen en reacties staat afwijzend tegenover Breiviks' geweldsdaden en zijn gedachtegoed (de afkeer van linkse ideologieën, de islam en de multiculturele samenleving), waaruit een hoge weerstand blijkt. Slechts een enkeling ziet hem als een held en een verzetsstrijder. Wel is op enkele *blogs* de toon van het debat over de islam na de aanslagen in Noorwegen onverminderd hard.

Liberale moslims alsook meer orthodoxe gelovigen hebben in de loop der jaren steeds nadrukkelijker ook publiekelijk afstand genomen van extremisme en geweld. Opvallend is dat recentelijk enkele vrijgekomen voormalige leden van de Hofstadgroep openlijk stellen dat ook zij afstand hebben genomen van gewelddadig extremisme.

Organisaties die zich nog wel radicaal uiten in de publieke ruimte krijgen nauwelijks een voet aan de grond. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Hizb ut-Tahrir en Sharia4Holland. De weinige betogingen die zij organiseren, zoals tegen het zogenaamde "boerkaverbod", trekken hoogstens enkele tientallen medestanders.

Datum

12 december 2011

Ons kenmerk

5717738/11